

Overordnet vurdering av personvern i Microsoft-universet

Versjon 1.0, sist oppdatert 27.01.23

Dette dokumentet er en overordnet beskrivelse av personvern i Microsoft-universet. Dokumentet er et supplement til "Overordnet beskrivelse av personvern i digitale læremidler" og kan brukes som et grunnlag når man skal gjøre risikovurderinger og personvernkonsekvensvurderinger (DPIA) av tjenester/apper i Osloskolen.

Viktig presiseringer:

- Når det refereres til «tjenester», gjelder det Microsoft-tjenester som er tilgjengelig både via web-plattform eller som applikasjon.
- Microsoft-tjenester som Osloskolen benytter er operativsystem på pc med installerte applikasjoner, skybaserte tjenester i Microsoft 365 og bruk av Microsoft-konto for pålogging andre tjenester. Risikoene knyttet til tjenestene vil bli ivaretatt på tjenestenivå.
- Denne vurderingen tar for seg bruken av Microsoft i Osloskolen, både som kontorstøtteverktøy for ansatte og samhandling/verktøy for/mot elevene.

Innhold

Innledning.....	2
Om denne vurderingen	2
Personvernkonsekvensvurdering (DPIA).....	3
Microsoft – leverandørforhold og personvern	4
Bruken av Microsoft i Osloskolen.....	4
Brukerkonto og dataflyt.....	5
Tredjeparts applikasjoner.....	6
Kjente utfordringer ved bruk av skyleverandører.....	6
1. En systematisk beskrivelse av bruken av tjenester/apper.....	7
Livssyklus.....	7
Behandlingens art.....	7
Behandlingens omfang.....	8
Behandlingens formål.....	9
Konfidensialitet	9
Integritet.....	9
Kilder, mottakere, informasjonssikkerhet og ansvarsforhold.....	9
2. Nødvendighet og proporsjonalitet.....	9
Sentral infrastruktur	9
Dataminimering.....	10

Riktighet.....	10
Lagringsbegrensninger	10
De registrertes rettigheter.....	10
De registrertes friheter	11
Bruken av tjenester representerer ingen begrensninger i forhold til Den europeiske menneskerettskonvensjonen.	11
3. Vurdering av risiko for de registrertes rettigheter og friheter, og planlagte tiltak for å håndtere risikoene.....	11
Risiko: manglende reelle medbestemmelser	11
Risiko: Manglende reell åpenhet.....	11
Risiko: manglende forutsigbarhet ved behandlingen.....	11
4. Ledelsens validering av overordnet vurdering av personvernkonsekvenser i apper	12
Sammenstilling og presentasjon av funn	12
Råd og anbefalinger fra personvernombud (artikkel 35 nr. 2).	12
Synspunkter fra de registrerte eller deres representanter (artikkel 35 nr. 9).	12
Ledelsens gjennomgang, beslutning og godkjenning	13
Versjonshistorikk.....	13

Innledning

Oslo kommune er på lik linje med andre offentlige virksomheter i en kontinuerlig digitaliseringsprosess, og Microsoft sine tjenester (Microsoft 365) er valgt som plattform. Hele Oslo kommunen benytter Microsoft, men Utdanningsetaten (UDE) forvalter en egen «tenant»/eget oppsett for bruk i Osloskolen, med CGI som driftsleverandør. I Osloskolen brukes Microsoft som samhandlingsplattform, operativsystem, kontorstøtteverktøy og autentisering (Microsoft Authentication) av både lærere, elever og andre ansatte (heretter referert til som "brukerne"). Dette gjøres i hovedsak ved bruk av samhandlingstjenester som Teams og Outlook, og kontorstøtteverktøy som Word, PowerPoint, Excel, etc. For å få tilgang til disse tjenestene, har elevene sin egen Microsoft-bruker som er knyttet til Feide.

Oslo kommune har gjort risikovurdering av Microsoft, og denne ligger til grunn for risikovurderingen Utdanningsetaten er i gang med å gjennomføre. Fokuset i denne vurderingen er bruken av tjenestene i Osloskolen, og dekker både lærere og elevers bruk av tjenestene. Det er også et pågående arbeid med å gjennomføre risikovurderinger og personvern vurderinger på tjenestenivå (som Teams, Outlook, etc).

Om denne vurderingen

For å være sikker på at man ivaretar elevene og lærernes personvern, er det nødvendig å gjennomføre personvern vurdering av tjenestene som skal brukes i skolene – før de tas i bruk. Skolene har tidligere selv hatt ansvar for å godkjenne appene de ønsker å bruke, men dette er flyttet til Utdanningsadministrasjonen for å effektivisere arbeidet og unngå at alle skolene må gjøre samme vurderinger. Det er et stort omfang av digitale læremidler skolene ønsker å ta i bruk, og det tar derfor noe tid å få oppdatert alle tjenester i henhold til ny rutine. Hvordan dette

skal gjøres er beskrevet i avsnitt om livssyklus i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*".

Med denne vurderingen ønsker Osloskolen å gi et overordnet bilde av hvordan personvern er ivaretatt i Microsoft, og se litt på hvilke risikoer som er knyttet til bruk av tjenester fra Microsoft. Ettersom det er forskjell på hva slags behandlinger som gjøres i de ulike Microsoft-tjenestene, gjøres det i tillegg vurderinger på tjenestenivå for å sikre gode vurderinger og ivaretagelse av personvern i hver enkelt tjeneste.

Personvernkonsekvensvurdering (DPIA)

Datatilsynet har utarbeidet en [liste over behandlingsaktiviteter som alltid krever at det gjennomføres en DPIA](#) i henhold til [Artikkel 35-4](#) og [Artikkel 57-1 bokstav k](#). Tjenester som evaluerer læring, mestring eller trivsel faller inn under et av punktene i denne listen:

- Behandling av personopplysninger for å evaluere læring, mestring og trivsel i skoler eller barnehager. Dette inkluderer alle utdanningsnivåer, fra barne- og ungdomsskole, videregående skoler og høyere utdanning. (Sårbare registrerte og systematisk monitorering.)

Å evaluere elevenes læring, mestring og trivsel er en plikt som reguleres i opplæringsloven med forskrift. Hjemmelsgrunnlaget blir belyst i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*", under avsnitt om "*nødvendighet og proporsjonalitet*".

Datatilsynet har også laget en liste over når det ikke kreves vurdering av personvernkonsekvenser:

- Dersom behandlingens art, omfang, sammenheng og formål er veldig lik en behandling det allerede er gjennomført en vurdering av personvernkonsekvenser for. I slike situasjoner kan resultatet fra denne vurderingen for lignende behandlinger brukes.

Dette punktet, sammen med punktene nedenfor, er bakgrunnen for at det utarbeides en overordnet vurdering av Microsoft-universet, og denne kan ligge til grunn i vurderingene som gjøres av de enkelte tjenestene som evaluerer læring, mestring eller trivsel. I tillegg har tjenestene fellestrekk som:

- Samme leverandør og tjenestene er tilgjengelig via samme plattform.
- Leverandør opererer med felles standard databehandleravtale for sine tjenester.
- Tjenestene henter informasjon fra samme sted (brukerident opprettet i Microsoft/Azure AD).

Det vil være nødvendig å gjøre en vurdering av hver enkelt tjeneste for å vurdere behov for å gjennomføre DPIA.

For å sikre kvalitet og innhold i henhold til lovkrav (artikkel 35-7) i denne vurderingen, ligger Datatilsynets [sjekkliste for vurdering av personvernkonsekvenser \(DPIA\)](#) som grunnlag.

Strukturen etter innledende kapittel, er:

1. En systematisk beskrivelse av behandlingen.
2. Nødvendighet og proporsjonalitet.

3. Vurdering av risiko for de registrertes rettigheter og friheter, og planlagte tiltak for å håndtere risikoene.
4. Ledelsens validering av DPIA

Microsoft – leverandørforhold og personvern

Det er Microsoft sin standard databehandleravtale som er inngått med leverandør, og det er den betalte versjonen av tjenesten som benyttes. Databehandleravtalen ligger offentlig tilgjengelig på Microsoft sine sider, og oppdateres ved endringer.¹ Databehandleravtalen regulerer hvordan Microsoft behandler personopplysninger på vegne av Osloskolen. Microsoft har også en personvernerklæring² hvor de legger vekt på at de «setter pris på, beskytter og forsvarer personvernet», og jobber kontinuerlig med å styrke og beskytte personvernet til brukerne av tjenestene. Microsoft har i tillegg til personvernerklæringen laget en side som heter "Personvern for unge",³ denne siden er ment for yngre lesere og skal være enklere å forstå. Microsoft har også en egen personvernrapport som oppdateres jevnlig.

Microsoft stiller krav til sine underleverandører, og har egne kurs og avtaler med alle sine underleverandører. Underleverandører får ikke tilgang til personopplysninger dersom de ikke har behov for det. Liste over underleverandører oppdateres fortløpende.⁴

Bruken av Microsoft i Osloskolen

Det er opp til hver enkelt skole hvordan og i hvor stort omfang de tar i bruk Microsoft-tjenester. Det er etablert overordnede retningslinjer for bruk av kontorstøtteverktøy, samhandlingsløsninger og digitale læremidler, samt behandling av personopplysninger. Det pågår også et arbeid i å etablere retningslinjer for de ulike tjenestene, parallelt med at disse vurderes med hensyn til personvern. Dette skal ligger tilgjengelig for både ansatte, elever og foresatte på nettsiden <https://aktuelt.osloskolen.no/>.

I Osloskolen kan bruken oppsummeres på følgende måte, med indikasjon om hva slags informasjon som er tilgjengelig for de ulike brukergruppene:

- *Mellom ansatte/skole*
 - Skoleadministrasjon
 - Samhandling, møter, medarbeidersamtaler og informasjon for/om/av ansatte.
 - Elevoppfølging og elevvurderinger (deling av informasjon om faglig utvikling og annen elevoppfølging).
- *Mellom skole (ansatt) - foresatte*
 - Deling av informasjon via epost (timeplaner, prøver, etc).
- *Mellom ansatt - elev*
 - Informasjon, kommunikasjon, samhandling.
 - Teams, mail og klassenotat i OneNote.

¹ <https://www.microsoft.com/licensing/docs/view/Microsoft-Products-and-Services-Data-Protection-Addendum-DPA>

² <https://privacy.microsoft.com/nb-no/privacystatement>

³ <https://privacy.microsoft.com/nb-NO/young-people>

⁴ <https://www.microsoft.com/nb-no/trust-center/privacy/data-access>

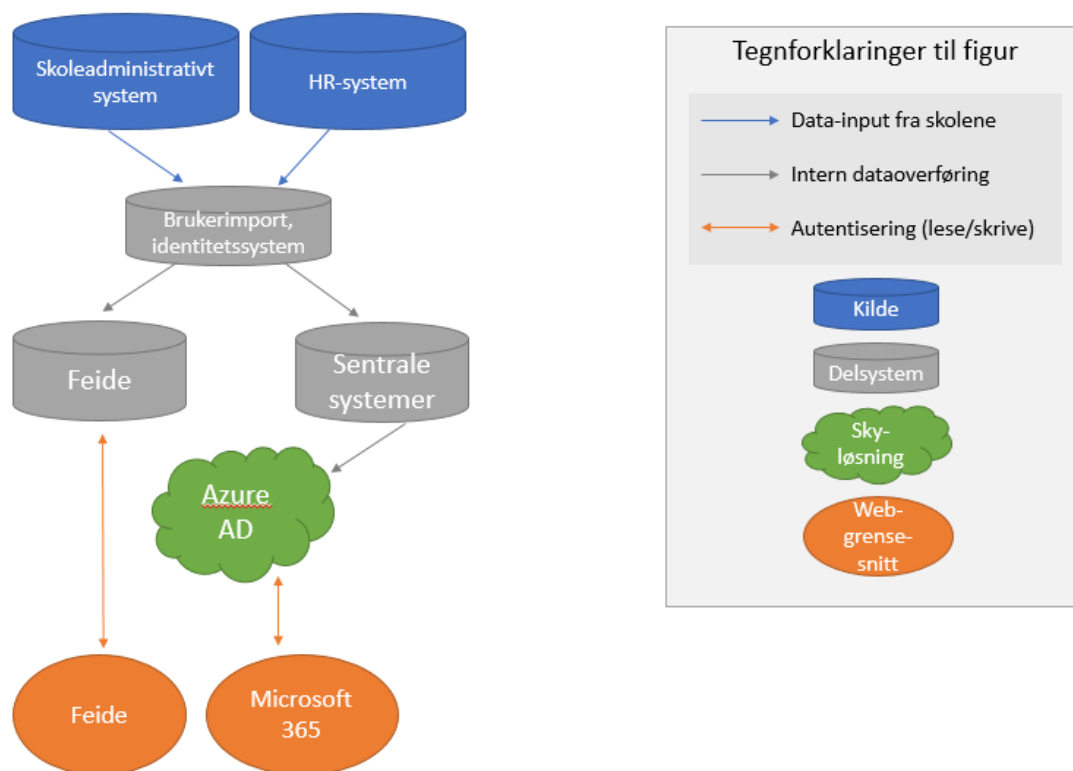
- Elevoppfølging og undervisvurderinger i løpet av året, unntatt standpunkt karakterer, sluttvurderinger, anmerkninger og fravær som registreres i de skoleadministrative systemene skolene benytter.
- Mellom elev – elev
 - Samarbeid i klassenotatbøker/dokumenter, chat i Teams. Til nå har ordinær chat-funksjonalitet i Teams vært stengt for en del skoler. Ny versjon ("Supervised chat") kan regulere chat mellom elever. Her må lærer godkjenne hvem som kan chatte, og dialogen vil her kunne være tilgjengelig for lærer.

Brukerkonto og dataflyt

Brukerkontoer i Microsoft opprettes ved at informasjon om brukerne overføres fra andre administrative løsninger, slik som skoleadministrativt system og HR. De løsningene er hovedkilden for personinformasjon i Oslo kommune og Osloskolen. Ved endringer på personopplysninger i hovedkilden, vil endringene synkroniseres til brukerinformasjonen i Microsoft.

Tilgangene til de ulike tjenestene som brukes er basert på roller (som f.eks, elev, lærer, klassetrinn, klasse, faggruppe og lignende), og denne informasjonen overføres fra skoleadministrative- og HR-system. Når en bruker slutter i Osloskolen, blir brukerkontoen deaktivert i det skoleadministrative-/HR-systemet, og brukeren mister da tilgangen til Microsoft-tjenestene de brukte. Det satt opp policy for når endelig sletting av konto og innhold skjer.

Oversikt over brukeroppsett og brukerimport

Tredjeparts applikasjoner

Microsoft sin regulering av egne underleverandører er nevnt i avsnittet "Microsoft – leverandørforhold og personvern".

Tredjepartsapper kan deles inn i tre kategorier:

1. **Apper tilgjengelig via Teams/Office365:** Utdanningsetaten har forvaltning på hvilke apper som er tilgjengelige i Teams. Forvaltningen av apper består av at kun apper som er godkjent til bruk på skolen, skal være tilgjengelig for den enkelte i Teams. Dette for å unngå at man legger til apper som ikke er i henhold til kravene til undervisning, men også at man unngår at personopplysninger havner på avveie.
2. **Applikasjoner installert på Microsoft-klienter:** Utdanningsetaten forvalter hvilke applikasjoner som kan installeres på klienter i den sentrale driftsløsningen. IKT-ansvarlig har oversikt over disse på «Godkjent produktliste» og kan initiere automatisk distribusjon av disse til enkelt-klienter, definerte maskin-grupper eller alle klienter ved skolen.
3. **Web-applikasjoner som har støtte for autentisering via Microsoft:** Osloskolen flere tjenester hvor Microsoft-kontoen kan benyttes for pålogging. Disse tjenestene er regulert av Osloskolen slik at pålogging med Microsoft-konto kun fungerer dersom tjenesten er godkjent av Osloskolen i forkant. Skolene må melde inn ønskede tjenester for vurdering og godkjenning, før man får benyttet seg av Microsoft-kontoen som pålogging.

Kjente utfordringer ved bruk av skyleverandører

Etter innføringen av GDPR og Schrems II-dommen har det vært mye fokus på offentlig sektors bruk av skytjenester, samt diskusjon rundt hvilke utfordringer den enkelte virksomhet bør vurdere. Microsoft er en av de største aktørene innen skytjenester, og under følger en oppsummering av de mest diskuterte aspektene. Det er også lagt inn informasjon om hvordan Utdanningsetaten har vurdert og håndtert disse utfordringene.

- Microsoft legger en standard databehandleravtale til grunn, og det er begrenset om/hva man kan få endret i denne avtalen. Som et resultat av leverandørens størrelse og posisjon er det vanskelig å forhandle på innholdet i avtalen. Noe av kritikken er knyttet til blant annet formuleringer i avtalen som kan åpne for videre tolkning enn ønskelig, en generell "godkjenning" av underleverandører med henvisning til en liste over selskaper som endres kontinuerlig, og at Microsoft skyver en del av ansvaret de har jfr Art 28 som databehandler tilbake til behandlingsansvarlig.
 - Microsoft skriver i sin personvernpolicy at de har egne rutiner og retningslinjer for behandling og bruk av personopplysninger som gjelder barn.⁵ Dette vil følge av lisensen som Osloskolen har, slik at elever er registrert inn som elever underlagt en lærerlisens. De lister spesifikt opp at personopplysninger for kontoer i bruk for grunnskole og videregående, der innhenter de ikke flere opplysninger enn nødvendig, de selger ikke videre opplysninger, brukes ikke til reklameformål, og heller ikke til profilering. I tillegg krever de at

⁵ <https://privacy.microsoft.com/nb-no/privacystatement>

underleverandører følger de samme reglene og rutinene de har rundt kontoopplysninger for barn.

- Microsoft har også gjort noen endringer og gitt noen lovnader til kunder i EU/EØS gjennom det de kaller Microsoft EU Data Boundary.⁶ I praksis betyr det at all behandling av data og personopplysninger til kunder i EU/EØS skal skje i Europa, og den resterende flyttingen av tjenester og behandlinger til EU skjer i løpet av 2022. Tidligere har Microsoft hatt sine analysesentere kun i USA, slik at alle logger har blitt behandlet i USA. Nå skal alle slike behandlinger om kunder i EU/EØS kun skje i Europa. Osloskolen har i tillegg bedt om at tjenester og informasjon skal flyttes over til datasenter i Norge.
- Som amerikansk aktør, er Microsoft underlagt lovverk i USA som kan være i konflikt til hva norske offentlige virksomheter må forholde seg til. Her er det spesielt lovverk som FISA 702⁷, EO 12333⁸ og Cloud Act⁹ som trekkes frem, da disse kan gi amerikanske myndigheter rett til å kreve innsyn i informasjonen Microsoft som tjenesteleverandør behandler på vegne av Europeiske virksomheter, herunder personopplysninger. I ytterste konsekvens kan dette gjøres med forbud om å informere behandlingsansvarlig. Dette kan også gjelde informasjon som ligger i Microsoft's datasenter i EU/EØS.
 - Microsoft har selv sagt at de ikke har utlevert informasjon om kunder innen offentlig sektor.
 - Tjenester hvor det overføres informasjon til USA godkjennes ikke dersom det ikke foreligger overføringsgrunnlag basert på Standard Contractual Clauses (SCC).
 - For å møte denne generelle utfordringen, og etter at Privacy Shield som avtale mellom USA og EU falt, så er det nå ny avtale på gang mellom USA og EU (25.03.22). Dette gjennom ordningen "Trans-Atlantic Data Privacy Framework". Det er foreløpig begrenset informasjon om ordningen, men man vet at rammeverket vil bygge videre på Privacy Shield, og det er ventet at USA blant annet vil forplikte seg til å etablere tiltak for å sikre begrensning av overvåkningsmyndigheter, samt mulighet for EU-borger strengere krav rundt innsyn fra amerikansk etterretning og legge flere føringer for hva som skal til for å få innsyn.

1. En systematisk beskrivelse av bruken av tjenester/apper

Livssyklus

Proessen å vurdere tjenester til Microsoft er lik for de andre universene, og beskrevet i «Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler».

Behandlingens art

Personopplysninger om elever og ansatte som bruker en tjeneste/app blir lagret og tilgjengeliggjort på følgende måte:

⁶ <https://blogs.microsoft.com/eupolicy/2021/12/16/eu-data-boundary-for-the-microsoft-cloud-a-progress-report/>

⁷ Etterretningslov som berører utenlandske borgere

⁸ Executive Order som gir mulighet til å overvåke privat kommunikasjon av data fra leverandører av kommunikasjonstjenester (inkl. sky-tjenester)

⁹ Cloud Act, amerikansk lovgivning om utlevering av informasjon fra amerikanske selskaper utenfor USA.

- **Brukergenerert innhold tilgjengelig for Osloskolen:**
 - Dokumenter, kommunikasjon, samhandling som brukerne legger inn. Tilgjengeligheten er styrt etter roller og grupper.
 - Innloggingsinformasjon, bruksmønster, informasjon brukeren legger inn (om seg selv eller andre).
- **Brukergenerert innhold tilgjengelig for tjenesteleverandør (CGI)**
 - Tilgang til det samme innholdet Osloskolens har. CGI drifter tjenestene på vegne av Osloskolen, men det er regulert hva og hvordan tjenesteleverandøren skal bruke informasjonen.
- **Brukergenerert innhold tilgjengelig for Microsoft:**
 - Personopplysninger fra kontoen, kjøp og nedlastningene til brukerne, dette for å kunne levere innholdet brukeren kjøper og laster ned.
 - Få informasjon om hvordan brukerne bruker tjenestene.

Behandlingens omfang

Hvilke tjenester/apper skolen ønsker å ta i bruk bestemmes av den enkelte skole. Elevene har ikke mulighet til å laste ned tjenester/apper fritt selv.

Når elever bruker tjenestene, legger de igjen aktivitetsdata eller brukerskapt innhold. Dataene eies av eleven selv, men forvaltes av skoleeier og reguleres av databehandleravtalen mellom Microsoft og skoleeier.

Omfanget av det som lagres om den enkelte elev er avhengig av omfanget av bruk. Det er ulikt fra skole til skole i hvor stor grad de benytter seg av digitale læremidler til undervisningen og hvor mye tid hver enkelt elev bruker i hver enkelt tjeneste. Jo større del av undervisningen skolen velger å gjennomføre på i det digitale rom, desto større del av elevenes aktiviteter blir digitale. For eleven selv vil bruken av digitale læremidler ligne på den analoge parallellen: Skriveboka husker hva du skrev i forrige skrive økt slik at du i neste økt kan fortsette der du slapp. Eleven er også vant med lærers vurderingsplikt og at lærer vil hente fram tidligere besvarelser som er utført innenfor en vurderingsperiode slik at dette inngår i det totale vurderingsgrunnlag. Dette danner de generelle rammene for lagringstid. Aktivitetsdata i Microsoft sine tjenester kan for eksempel være når man logget seg på og hvilke tjenester man har brukt, som Word og Teams. I Teams vil typisk aktivitetsdata være:

- Hvilke teams man tilhører og når man besøkte sist og hvilke kanaler man var innom
- Hvilke teamsmøter man har og hvilke nettmøter man har deltatt i
- Oppgaver man har levert inn
- Meldinger man har mottatt og hvilke meldinger man har svart på

Aktivitetsdata skal i skolesammenheng ikke omfatte private opplysninger av typen adresse, opplysninger om økonomi, bekjentskapskrets, eller liknende. Denne informasjonen samles kun inn dersom brukeren selv har lagt inn denne informasjonen, og det skal unngås. Det er også tilfeller hvor leverandøren logger lokasjonsdata fra brukeren (basert på hvor enheten er), men dette kan man som oftest skru av funksjonalitet for.

Aktivitetsdata av særskilte kategorier av personopplysninger, som for eksempel opplysninger om helse, rase og religion ([forordningens artikkel 9](#)) skal begrenses. Tilfeller hvor dette gjøres, er det retningslinjer for hvordan og dette inkluderer anonymisering, tilgangsstyring og sletting.

Behandlingens formål

Formålet med behandlingen (bruk av digitale læremidler) er beskrevet i «*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*», da formålet er felles for alle universene.

Microsoft oppgir i sitt tillegg til Databehandleravtale, "Tillegg om databeskyttelse for Microsoft-produkter og -tjenester", at de ikke skal behandle eller bruke kundedata, faglige tjenestedata eller personopplysninger til

- Brukerprofilering
- Annonsering eller lignende kommersielle formål
- Markedsundersøkelser rettet mot å skape nye funksjoner, tjenester eller produkter eller andre formål.

Konfidensialitet

Som et resultat av økt søkelys på personvern og informasjonssikkerhet, ser man også at leverandørene har et fokus på dette og at konfidensialitet skal ivaretas. Dette er ofte beskrevet i personvernerklæringene til leverandørene, og skal adresseres i DBA/SCC, ROS og evt. mini-DPIA.

Integritet

Vurdering av elevarbeid får konsekvenser både for elevens videre valgmuligheter og motivasjon. Det er derfor avgjørende at personopplysninger om elever og deres aktivitet er korrekte. Leverandøren har oppgitt i personvernerklæringen hva brukeren må gjøre for å få innsyn i informasjonen de behandler om brukeren. Dette skal også være regulert i databehandleravtale/SCC.

Kilder, mottakere, informasjonssikkerhet og ansvarsforhold

Alle problemstillinger i dette avsnittet er ivaretatt i databehandleravtale/SCC i tjenester som er godkjent.

2. Nødvendighet og proporsjonalitet

Beskrivelse av personvernprinsippene, rettslig grunnlag, læringsplaner og sentrale føringer står nærmere beskrevet i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*".

Sentral infrastruktur

Det er begrenset hva Oslo skolen kan påvirke av sentral infrastruktur i Microsoft sine tjenester, men Utdanningsetaten har rutiner og prosesser for å kontinuerlig følge opp og sikre tekniske tiltak, mekanismer og funksjoner. Dette gjelder i både anskaffelse, drift og forvaltning, for å sikre at personvern ivaretas på en god måte i tjenestene som brukes i Oslo skolen. Det jobbes kontinuerlig med å vurdere tjenester fortløpende, også når det skjer endringer i tjenestene som brukes.

I tillegg jobbes det kontinuerlig med videreutvikling av opplæringsmateriale, retningslinjer og prosesser, for å sikre kompetanse rundt personvern i bruken av tjenestene som brukes.

Dataminimering

Dataminimering ivaretas ved at hver enkelt tjeneste skal gjennom godkjenningsprosess (se avsnittet «Livssyklus»). I denne prosessen må man kartlegge og begrunne hvorfor tjenesten skal ha tilgang til informasjonen den har. Godkjenningsprosessen skal sikre at det kun åpnes for data som er nødvendig i forhold til formålet som er definert. Det er opp til den enkelte lærer å sørge for å bruke riktig systemer til behandling av informasjon.

Microsoft oppgir i sin personvernerklæring at de rundt kontoer som gjelder barn, ikke samler inn mer enn nødvendig for tjenestene som er i bruk. De innhenter heller ikke inn flere personopplysninger enn det man har oppgitt selv.

Riktighet

Se avsnittet integritet i kapittel 1.

Lagringsbegrensninger

Lagringsbegrensninger avtales i databehandleravtale/SCC mellom skoleeier og leverandør. Brukerens rolle er utgangspunktet for vurdering av hvor lenge aktivitetsdata kan lagres hos leverandøren.

Lagringsbegrensning går også ut på at personopplysninger ikke oppbevares lenger enn nødvendig. Osloskolen har rutiner for å slette og rydde bort brukere når de ikke lenger er en del av Osloskolen (se avsnittet «Brukerkonto og dataflyt» i innledningen). Dette gjelder både for ansatte og elever.

Microsoft har en standard lagringstid på 90 dager etter at enten innhold, eller konto er avsluttet/slettet. Når 90 dager har gått, vil kundedata og innhold slettes. Alle kopier av kontoer vil også slettes, slik at det ikke vil bli liggende noe i aktiv tjeneste eller i noen kopier.

De registrertes rettigheter

De registrerte har rett til rettferdig og gjennomsiktig behandling, jf. artikkel 12, 13 og 14. Bruken av tjenester i Osloskolen skal ikke være basert på samtykke som behandlingsgrunnlag. Se avsnittet *Rettslig grunnlag under Personvernprinsippene i Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*.

Data som registreres i digitale løsninger er initiert av at lærer i mer eller mindre grad bestemmer hva eleven skal arbeide med. Noen undervisningsopplegg har høy grad av lærerstyring, mens annen elevaktivitet kan være mer åpen og styrt av elevens egne valg og prioriteringer. Dersom en elev opplever at lærer legger opp til digitale læringsaktiviteter som eleven eller foresatte har innsigelser på, er dette en sak mellom lærer og elev på tilsvarende måte som for analoge læringsaktiviteter.

De registrertes friheter

Bruken av tjenester representerer ingen begrensninger i forhold til Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

3. Vurdering av risiko for de registrertes rettigheter og friheter, og planlagte tiltak for å håndtere risikoene.

Den generelle beskrivelsen av dette er beskrevet i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*". I det følgende er det dokumentert konkret vurdering av Microsoft-universet.

Risiko: manglende reelle medbestemmelser

Viser til tilsvarende avsnitt i overordnet dokument. Microsoft har en standardisert databehandleravtale for sine kunder, det er som regel lite rom for å gjøre endringer på denne avtalen. Som kunde har man mulighet til å gjøre vurderinger på hvilke tjenester i Microsoft 365 som skal benyttes, hvilke apper som er tilgjengelig i Teams, og hvilke tredjepartsapper man ønsker å tilby. Det betyr også at forvaltningen rundt Microsoft er svært viktig for å klare å avgrense tjenester og for å ha kontroll på at informasjon og personopplysninger ikke havner på avveie.

Risiko: Manglende reell åpenhet

En av de større utfordringene med bruk av tjenester er at det er vanskelig for brukerne å få innsikt og forstå hva slags aktivitetsdata som behandles, og hvorfor det behandles. Konsekvensen av dette kan være at eleven legger igjen digitale spor uten å være klar over dette, og at vedkommende ville agert annerledes dersom man var klar over situasjonen.

Det er derfor viktig at man i vurdering av den enkelte tjeneste får oversikt over hva slags informasjon som behandles, så man kun godkjenner apper hvor man har behandlingsgrunnlag for det – og at man i beskrivelse av tjenesten på nettsidene til Oslo skolen tydeliggjør hva slags aktivitetsdata som behandles om den enkelte.

Risiko: manglende forutsigbarhet ved behandlingen

De fleste tjenester utvikles i dag med søkelys på personvern, og legger til rette for forutsigbarhet ved behandlingen. I en del tjenester, spesielt de utviklet mot utdanningssektoren, vil det være mulig å styre tilganger og innsyn i informasjon, og i disse tilfellene er det viktig at Oslo skolen har gode rutiner for å sikre at det kun er de med tjenstlig behov som får innsyn.

Utfordringen rundt personvern vil i stor grad være rundt de tjenestene som ikke er utviklet med utdanning som formål, da det ikke nødvendigvis er like tilrettelagt for tilgangsstyring, innsyn i aktivitetsdata for behandlingsansvarlig og at mange av de er gratis. Det er derfor viktig å gjøre gode vurderinger av de enkelte tjenestene, for å sikre at leverandør ivaretar personvern tilstrekkelig.

4. Ledelsens validering av overordnet vurdering av personvernkonsekvenser i apper

Sammenstilling og presentasjon av funn

I likhet med en del andre digitale tjenester, skjer det endringer raskt og de største risikoene er knyttet til bruken av tjenestene. Det hjelper ikke å ha gjort gode vurderinger, dersom tjenesten brukes på en annen måte en tiltenkt. Derfor er det kontinuerlig fokus i Utdanningsetaten og Osloskolen å videreutvikle opplæring og kompetanse rundt bruken av digitale læremidler, inkludert Microsoft.

Som en av de største aktørene i det digitale markedet, får Microsoft mye oppmerksomhet rundt alt de gjør. Det har i tiden etter innføringen av GDPR og Schrems II-dommen vært særlig fokus i media på det offentlige bruk av skytjenester utenfor EU/EØS, og dette har også ført til en del diskusjon rundt bruken av Microsoft. Det er per nå få tilsvarende tjenester tilgjengelig i markedet, og vurderingen av bruken av Microsoft må ses i henhold til dette. For å redusere risikoene knyttet til bruken ytterligere, både nå og i et lenger tidsperspektiv, kan de viktigste tiltakene oppsummeres ved disse punktene:

- Det er begrenset hva slags personopplysninger som skal behandles i Microsoft-tjenestene.
- Det er etablert databehandleravtale med leverandør, og Osloskolens data behandles på datasenter innenfor EU/EØS. I tillegg er det vedtatt ny ordning for nytt overføringsgrunnlag mellom USA og EU/EØS, og her antas det at dette vil være til fordel for personvernet til borgere innenfor EU/EØS.
- Osloskolen gjør vurdering på tjenestenivå av de tjenestene som brukes, både risiko og behov for DPIA. Her er det fokus på å identifisere retningslinjer knyttet til bruken (f.eks. hva slags informasjon det er greit å behandle i tjenesten).
- Det er gjort risikovurdering av Microsoft 365 på kommune nivå, og det pågår et arbeid på risikovurdering på Osloskolen nivå.

Utdanningsetaten har ansvar for å gjøre vurderinger av tjenestene Osloskolen ønsker å ta i bruk, og beskrive hvilke som er godkjent for bruk og ikke. Det er innenfor denne rammen skolen kan velge hva de ønsker å bruke. Per i dag er det en policy og tillitsbasert rutine, og behov for ytterligere tiltak vurderes.

Råd og anbefalinger fra personvernombud (artikkel 35 nr. 2).

Dette dokumentet ble sendt til personvernombudet i Oslo kommune november 2021, gjennomgått i møte 17.01.22. I etterkant av møtet ble det innarbeidet tilbakemeldinger fra personvernombud før dokumentene ble sendt på høring i versjon 0.9 til de registrerte og deres representanter. Personvernombudets kommentar kan leses i "*Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler*". Det er ikke gitt spesifikke kommentarer på de enkelte universene. Personvernombud deltok også i høringsmøte med de registrertes representanter 04.05.22.

Synspunkter fra de registrerte eller deres representanter (artikkel 35 nr. 9).

"*Overordnet vurdering av personvern Microsoft-univers*" ble oversendt til Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG), Elevorganisasjonen (EO) og Utdanningsforbundet med invitasjon til å gi

skriftlig tilbakemelding. Dette ble gjort sammen med de andre vurderingene som er gjort, og denne prosessen sammen med innspill fra de registrertes representanter er ytterligere beskrevet i "Overordnet vurdering av personvern i digitale læremidler versjon 1.0".

Ledelsens gjennomgang, beslutning og godkjenning

Denne overordnede vurderingen av personvern i Microsoft-universet, inkludert rutine for personverngodkjenning, blir lagt til godkjent på ledernivå i Utdanningsadministrasjonen etter at innspillene fra Personvernombudet, FUG, EO og Utdanningsforbundet er implementert.

Versjonshistorikk

Versjon	Dato	Forfatter
0.9 utkast sendt til høring	April 2022	Heli
0.91 oppdatering status etter høring og siste gjennomgang før språkvask	Primo sept 2022	Brian
Til ledergodkjenning	27.01.2023	Brian Jørgensen og Heidi Skjebstad